

=====

**અસ્વીકરણ:** સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

**DISCLAIMER:** The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

[૨૦૨૧] ૬ એસ. સી. આર ૧૫૪

સાઉથ ઇન્ડિયન બેંક લિમિટેડ.

વિરૂદ્ધ

આવકવેરા કમિશ્નર

(સિવિલ અપીલ નં.૯૬૦૬/૨૦૧૧)

સપ્ટેમ્બર ૦૮, ૨૦૨૧

[સંજય કિશન કૌલ, ન્યાયમૂર્તિ અને ઋષિકેશ રોય, ન્યાયમૂર્તિ]

આવકવેરા અધિનિયમ, ૧૯૬૧ –કલમ ૧૪એ – અર્થઘટન – કરદાતાઓ

શિક્યુલ્ડ બેંકો છે અને તેમના બેંકિંગ વ્યવસાય દરમિયાન, તેઓ બોન્ડ્સ,

સિક્યોરિટીઝ અને શેરમાં રોકાણના વ્યવસાયમાં પણ જોડાયેલા છે જે કરદાતાઓને આવી સિક્યોરિટીઝ અને બોન્ડ્સમાંથી વ્યાજ તેમજ કંપનીઓના શેર અને યુટીઆઈના યુનિટ્સ વગેરેમાં રોકાણ પર ડિવિડન્ડની આવક મેળવી આપે છે જે કરમુક્ત છે – જ્યારે કરદાતા પાસે રોકાણ કરતાં વધુ પ્રમાણમાં પર્યાપ્ત વ્યાજમુક્ત પોતાના ભંડોળ ઉપલબ્ધ હોય, ત્યારે શું કરમુક્ત બોન્ડ્સ/સિક્યોરિટીઝમાં કરેલા રોકાણ માટે બેંકો દ્વારા ચૂકવવામાં આવેલા વ્યાજની પ્રમાણસર અસ્વીકૃતિ કલમ ૧૪એ હેઠળ જરૂરી છે – ઠરાવવામાં આવ્યું: જે કિસ્સામાં કરદાતા પાસે ઉપલબ્ધ વ્યાજમુક્ત પોતાના ભંડોળ તેમના રોકાણ કરતાં વધુ હોય, તેવા સંજોગોમાં કરમુક્ત ડિવિડન્ડ અને વ્યાજ આપતા બોન્ડ્સ/સિક્યોરિટીઝમાં કરેલા રોકાણ માટે કલમ ૧૪એ હેઠળ વ્યાજની પ્રમાણસર અસ્વીકૃતિ વાજબી નથી – હાઈકોર્ટે એસેસિંગ ઓફિસર દ્વારા કલમ ૧૪એ હેઠળ કરમુક્ત બોન્ડ્સ/સિક્યોરિટીઝમાં કરેલા રોકાણના પ્રમાણમાં કરવામાં આવેલી અસ્વીકૃતિને સમર્થન આપવામાં ભૂલ કરી છે, મુખ્યત્વે એટલા માટે કારણ કે કરદાતા દ્વારા અલગ ખાતું રાખવામાં આવ્યું ન હતું – જોકે કરદાતા પાસે ઈન્કમ ટેક્સ રિટર્ન ફાઈલ કરતી વખતે સંપૂર્ણ સામગ્રીનો ખુલાસો કરવાની જવાબદારી ચોક્કસપણે છે, પરંતુ કરદાતા પર તેના દ્વારા રાખવામાં આવેલા વિવિધ પ્રકારના ભંડોળ માટે અલગ ખાતા રાખવાની કોઈ અનુરૂપ કાનૂની જવાબદારી નથી. ટેક્સ/ટેક્સેશન – ટેક્સેશન શાસનમાં, પૂર્વધારણા માટે કોઈ અવકાશ નથી અને કોઈ પણ બાબત ગર્ભિત માની શકાય નહીં.

મૂલ્યાંકનકર્તા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલને મંજૂરી આપતા,  
અદાલતે

ઠરાવ્યુ:૧.એવી પરિસ્થિતિમાં કે જ્યાં કરદાતા પાસે મિશ્ર ભંડોળ હોય  
(અંશતઃ વ્યાજ મુક્ત ભંડોળ અને અંશતઃ વ્યાજ ધરાવતા ભંડોળનું બનેલું હોય)  
અને તે મિશ્ર ભંડોળમાંથી ચુકવણી કરવામાં આવે છે, ત્યાં રોકાણ વ્યાજ મુક્ત  
ભંડોળમાંથી કરવામાં આવ્યું હોવાનું માનવામાં આવે છે.બીજી રીતે કહીએ તો,  
મિશ્ર ભંડોળમાંથી કરવામાં આવેલી ચુકવણીના સંદર્ભમાં, તે કરદાતાને જ  
વિનિયોગનો આવો અધિકાર છે અને ભંડોળના કયા ભાગમાંથી ચોક્કસ રોકાણ  
કરવામાં આવે છે તેનો દાવો કરવાનો પણ અધિકાર છે અને તે મહેસૂલ માટે  
પ્રમાણસર આંકડાનો અંદાજ કાઢવાની મંજૂરી ન પણ હોઈ શકે.[પેરા ૧૭]  
[૧૬૨-સી-ડી]

૨. આવકવેરાના કાયદા, ૧૯૬૧ની કલમ ૧૪એ હેઠળ વ્યાજમુક્ત  
ભંડોળનો ઉપયોગ કરીને બોન્ડ/શેરમાં કરદાતાઓ દ્વારા કરવામાં આવેલા  
રોકાણ માટે આ મંજૂરી કાયદેસર રીતે અસ્વીકાર્ય રહેશે.બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો,  
જો જામીનગીરીઓમાં રોકાણ સામાન્ય ભંડોળમાંથી કરવામાં આવે છે અને  
કરદાતા પાસે કરમુક્ત જામીનગીરીઓમાં કરવામાં આવેલા રોકાણ કરતાં વધુ  
બિન-વ્યાજ ધરાવતા ભંડોળ ઉપલબ્ધ હોય, તો આવા કિસ્સાઓમાં, કલમ

૧૪એ હેઠળ મંજૂરી ન આપી શકાય.[પેરા ૨૦] [૧૬૩-ઈ]

૩. ઉચ્ચ અદાલતે આવકવેરાના કાયદાની કલમ ૧૪એ હેઠળ આકારણી અધિકારી દ્વારા કરવેરા મુક્ત બોન્ડ્સ/જામીનગીરીઓમાં કરવામાં આવેલા રોકાણની હદ સુધી કરવામાં આવેલી પ્રમાણસર મંજૂરીને સમર્થન આપ્યું હતું, કારણ કે મુખ્યત્વે કરદાતા દ્વારા અલગ ખાતું જાળવવામાં આવ્યું ન હતું. જો કે કરદાતાની ચોક્કસપણે આવકવેરાનું રિટર્ન ફાઇલ કરતી વખતે સંપૂર્ણ સામગ્રી જાહેર કરવાની જવાબદારી હોય છે, પરંતુ તેના દ્વારા રાખવામાં આવેલા વિવિધ પ્રકારના ભંડોળ માટે અલગ ખાતાઓ જાળવવા માટે કરદાતાની કોઈ અનુરૂપ કાનૂની જવાબદારી નથી.[પેરા ૨૨] [૧૬૪-બી-સી; ૧૬૪-ઈ-એફ]

૪. સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ ડાયરેક્ટ ટેક્સીસ દ્વારા તારીખ.૦૨/૧૧/૨૦૧૫ ના રોજ પરિપત્ર નં.૧૮/૨૦૧૫ જારી કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં વિશ્લેષણ કર્યા બાદ એવી સ્પષ્ટતા કરવામાં આવી હતી કે, બેંક દ્વારા રાખવામાં આવેલા એવા તમામ શેર અને સિક્યોરિટીઝ જે વૈધાનિક પ્રવાહિતા ગુણોત્તર જાળવવા માટે ખરીદવામાં આવ્યા નથી, તે તેનો વેપારી સ્ટોક છે, રોકાણ નથી; અને તેમાંથી ઉદ્ભવતી આવક બેંકિંગના વ્યવસાયને આભારી ગણાય છે. અહીંની પરિસ્થિતિ પર પાછા ફરીને, મહેસૂલ એ દલીલ કરતું નથી કે પરિપત્રમાં જણાવ્યા મુજબ, વૈધાનિક તરલતા ગુણોત્તર (એસ. એલ. આર.) જાળવવા માટે એસેસી

બેંકોએ જામીનગીરીઓ રાખી હતી.આ સ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખીને, જ્યારે એવું કોઈ તારણ ન મળે કે કરદાતાઓનું રોકાણ સંબંધિત શ્રેણીનું છે, ત્યારે અપીલકર્તાઓ સામે ઉપરોક્ત પરિપત્રમાંથી કરવેરાની અસર ઊભી થશે નહીં.  
[પેરા ૨૫,૨૬] [૧૬૭-બી-સી, ઇ-એફ]

૫. કરવેરા મુક્ત બોન્ડ્સ/સિક્યોરિટીઝમાં કરવામાં આવેલા રોકાણો માટે આવકવેરાના અધિનિયમની કલમ ૧૪એ હેઠળ વ્યાજનો પ્રમાણસર અસ્વીકાર જરૂરી નથી, જે એસેસી બેંકોને કરમુક્ત ડિવિડન્ડ અને વ્યાજ આપે છે, તે પરિસ્થિતિઓમાં જ્યાં એસેસી પાસે ઉપલબ્ધ વ્યાજ મુક્ત પોતાના ભંડોળ તેમના રોકાણ કરતાં વધી જાય છે.ઉપરોક્ત નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શકાય છે કારણ કે મંજૂર ન કરાયેલ ખર્ચ અને મુક્ત આવકની કમાણી વચ્ચે જોડાણ સ્થાપિત થયું નથી.પ્રતિવાદીઓ તેમની દલીલને સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયા છે કે કરદાતાને અલગ ખાતા જાળવવાની જરૂર હતી.[પેરા ૨૭,૨૮] [૧૬૭-જી; ૧૬૮-બી]

૬. કરવેરાની વ્યવસ્થામાં, ધારણા માટે કોઈ અવકાશ નથી અને કંઈપણ ગર્ભિત ગણી શકાય નહીં.વ્યક્તિ અથવા કોર્પોરેટને જે કર ચૂકવવો પડે છે, તે કરદાતા માટે આયોજનની બાબત છે અને સરકારે મહત્તમ પાલન હાંસલ કરવા માટે તેને અનુકૂળ અને સરળ રાખવાનો પ્રયાસ કરવો જોઈએ.જેમ સરકાર

કરવેરાને ટાળવા માંગતી નથી તેવી જ રીતે કરવેરાની એવી વ્યવસ્થા તૈયાર કરવાની જવાબદારી પણ સરકારની છે કે જેના માટે કોઈ વિષય બજેટ બનાવી શકે અને યોજના બનાવી શકે.જો આ વચ્ચે યોગ્ય સંતુલન પ્રાપ્ત થાય, તો આવક પેદા કરવા પર સમાધાન કર્યા વિના બિનજરૂરી મુકદ્દમા ટાળી શકાય છે.[પેરા ૨૯] [૧૬૮-ડી-એફ]

એચડીએફસી બેંક લિમિટેડ વિરુદ્ધ ડેપ્યુટી કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ; સીઆઈટી વિરુદ્ધ સુઝલોન એનર્જી લિમિટેડ; સીઆઈટી વિરુદ્ધ માઈક્રોલેબ્સ લિમિટેડ; અને સીઆઈટી વિરુદ્ધ મેક્સ ઈન્ડિયા લિમિટેડ – આ ચુકાદાઓને મંજૂર રાખવામાં આવ્યા છે. એસ.એ. બિલ્ડર્સ વિરુદ્ધ સીઆઈટી; અને હોન્ડા સીલ પાવર પ્રોડક્ટ્સ લિમિટેડ વિરુદ્ધ ડીસીઆઈટી – આ ચુકાદાઓને અલગ પાડવામાં આવ્યા છે. રાજસ્થાન સ્ટેટ વેરહાઉસિંગ કોર્પોરેશન વિરુદ્ધ સીઆઈટી; કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ (લાર્જ ટેક્સ પેયર યુનિટ) વિરુદ્ધ રિલાયન્સ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડ; મેક્સઓપ ઇન્વેસ્ટમેન્ટ લિમિટેડ વિરુદ્ધ સીઆઈટી; ગોદરેજ એન્ડ બોયસ મેન્યુફેક્ચરિંગ કંપની લિમિટેડ વિરુદ્ધ ડીસીઆઈટી; અને સીઆઈટી વિરુદ્ધ નવાંશહર સેન્ટ્રલ કો-ઓપરેટિવ બેંક લિમિટેડ – આ કેસોનો સંદર્ભ લેવામાં આવ્યો છે.

પ્રિન્સિપલ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ વિરુદ્ધ બોમ્બે ડાઇંગ એન્ડ

મેન્યુફેક્ચરિંગ કંપની લિમિટેડ (આઈ.ટી.એ. નં. ૧૨૨૫/૨૦૧૫) [બોમ્બે હાઈકોર્ટનો નિર્ણય] અને પ્રિન્સિપલ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ વિરુદ્ધ સ્ટેટ બેંક ઓફ પટિયાલા ૨૦૧૭ (૩૯૩) આઈ.ટી.આર. ૪૭૬ (પી એન્ડ એચ) – આ કેસોનો સંદર્ભ લેવામાં આવ્યો છે.

### કેસ કાયદો સંદર્ભ

[૨૦૦૦] ૧ એસ. સી. આર. ૧૧૧૩ નો સંદર્ભ પેરા ૬ માં આપવામાં આવ્યો છે.

(૨૦૧૯) ૨૦ એસ. સી. સી. ૪૭૮ નો સંદર્ભ પેરા ૧૮ માં આપવામાં આવ્યો છે.

(૨૦૧૬) ૩૮૩ આઈ. ટી. આર. ૫૨૯ (બોમ) ને પેરા ૧૯ મંજૂર.

(૨૦૧૩) ૩૫૪ આઈ. ટી. આર. ૬૩૦ (ગુજરાત) એ પેરા ૧૯ને મંજૂરી આપી

(૨૦૧૬) ૩૮૩ આઈ. ટી. આર. ૪૯૦ (કર્ણા) એ પેરા ૧૯ને મંજૂરી આપી

(૨૦૧૬) ૩૮૮ આઈ. ટી. આર. ૮૧ (પી એન્ડ એચ) ને પેરા ૧૯ મંજૂર

[૨૦૦૬] ૧૦ પૂરક. એસ. સી. આર. ૧૦૭૭ વિશિષ્ટ પેરા ૨૧

(૨૦૧૨) ૧૨ એસ. સી. સી. ૭૬૨ વિશિષ્ટ પેરા ૨૨

[૨૦૧૮] ૨ એસ. સી. આર. ૭૮૩ નો સંદર્ભ પેરા ૨૩ માં આપવામાં આવ્યો છે

[૨૦૧૭] ૩ એસ. સી. આર. ૬૦૨ નો સંદર્ભ પેરા ૨૪ માં આપવામાં આવ્યો છે.

(૨૦૦૭) ૧૫ એસ. સી. સી. ૬૧૧ નો સંદર્ભ પેરા ૨૫ માં આપવામાં આવ્યો છે.

૨૦૧૭ (૩૯૩) આઈ. ટી. આર. ૪૭૬ (પી એન્ડ એચ) ને પેરા ૨૫ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.

સિવિલ અપીલ અધિકારક્ષેત્રસિવિલ અપીલ નં.૯૬૦૬/૨૦૧૧.

એર્નાકુલમ સ્થિત કેરળ હાઈકોર્ટ દ્વારા આઈ.ટી.એ. નં.૭૩૦/૨૦૦૯ માં તારીખ ૨૧.૧૦.૨૦૧૦ ના રોજ આપવામાં આવેલા ચુકાદા અને આદેશ પરથી.

સાથે

સિવિલ અપીલ નં.૫૬૧૦/૨૦૨૧, સિવિલ અપીલ નં.૯૬૦૯,૯૬૧૦, ૯૬૧૧,૯૬૧૫,૯૬૦૮, ૯૬૧૨,૯૬૧૪,૯૬૧૩,૯૬૦૭/૨૦૧૧ અને સિવિલ અપીલ નં.૩૩૬૭,૨૯૬૩/૨૦૧૨.

વિઠ્ઠમજીત બેનર્જી (એએસજી), એસ. ગણેશ, જહાંગીર મિસ્ત્રી, રણજીત કુમાર, જોસેફ માર્કોસ, અરિજીત પ્રસાદ (વરિષ્ઠ વકીલો), એસ. સુકુમારન, આનંદ સુકુમાર, ભૂપેશ પાઠક, સુશ્રી મીરા માથુર, સંદીપ કરહાઈલ, જી. એમ. કવુસા, અશોક માથુર, એમ. પી. વિનોદ, ઈ. એમ. એસ. અનામ, પ્રતાપ વેણુગોપાલ, સુશ્રી સુરેખા રમણ, અખિલ અબ્રાહમ રોય, વિજય વાલસન, મેસર્સ



કે. જે. જોન એન્ડ કો., સિદ્ધાર્થ સિન્હા, સનોશ કુમાર, રાજ બહાદુર યાદવ, એ. વી. રંગમ, એ. રઘુનાથ, બી. વી. બલરામ દાસ, શ્રીમતી અનિલ કટિયાર, એચ. એસ. પરિહાર, કુલદીપ એસ. પરિહાર, સુશ્રી ઇશિતા પરિહાર, હાજર રહેલા પક્ષકારોના વકીલો.

ન્યાયાધીશ હર્ષિકેશ રોયે ચુકાદો આપ્યો હતો.

૧. સંબંધિત અપીલ સાથે સમાન વિચારણા માટે એસ.એલ.પી. (સી) નં.૩૨૭૬૧/૨૦૧૮ માં પરવાનગી આપવામાં આવી છે.

૨. અપીલની હાલની બેચમાં જવાબ આપવાના કાયદાના પ્રશ્નનો જવાબ આપકવેરાના કાયદાની કલમ ૧૪એ (ટૂંકમાં "કાયદો") ના અર્થઘટન પર છે અને તે નીચે મુજબ છે:

“કરવેરા મુક્ત બોન્ડ્સ/સિક્યોરિટીઝમાં કરવામાં આવેલા રોકાણો માટે આપકવેરાના અધિનિયમની કલમ ૧૪એ હેઠળ બેંકો દ્વારા ચૂકવવામાં આવેલા વ્યાજનો પ્રમાણસર અસ્વીકાર કરવામાં આવે છે કે કેમ, જે કર મુક્ત ડિવિડન્ડ અને કરપાત્ર બેંકોને વ્યાજ આપે છે, જ્યારે કરપાત્ર વ્યક્તિ પાસે પૂરતું વ્યાજ મુક્ત પોતાનું ભંડોળ હતું, જે કરવામાં આવેલા રોકાણો કરતાં વધારે હતું.

૩. કાનૂની મુદ્દાઓને યોગ્ય પરિપ્રેક્ષ્યમાં મૂકવા માટે પક્ષકારો માટે વિદ્વાન વકીલ દ્વારા સામાન્ય દલીલો રજૂ કરવામાં આવી છે, જ્યારે સંબંધિત તથ્યો સિવિલ અપીલ નં.૯૬૦૬/૨૦૧૧ (સાઉથ ઈન્ડિયન બેંક લિમિટેડ) માંથી રજૂ કરવામાં આવ્યા છે. વિ. સી. આઈ. ટી., ત્રિચુર), આ ચુકાદાના હેતુ માટે.

૪. કરદાતાઓ અનુસૂચિત બેંકો છે અને તેમના બેંકિંગ વ્યવસાય દરમિયાન, તેઓ બોન્ડ્સ, સિક્યોરિટીઝ અને શેરોમાં રોકાણના વ્યવસાયમાં પણ જોડાય છે, જે કરદાતાઓને કમાણી કરે છે, આવી સિક્યોરિટીઝ અને બોન્ડ્સમાંથી વ્યાજ મેળવે છે તેમજ કંપનીઓના શેરોમાં અને યુ. ટી. આઈ. ના એકમોમાંથી રોકાણ પર ડિવિડન્ડની આવક મેળવે છે, જે કરમુક્ત હોય છે.

૫. કાયદાનું પ્રકરણ ૪ કુલ આવકની ગણતરી માટે આવકના વડાઓની જોગવાઈ કરે છે.કલમ ૧૪ માં, વિવિધ આવકને પગાર, ઘરની મિલકતમાંથી આવક, વ્યવસાય અથવા વ્યવસાયનો નફો અને લાભ, મૂડી લાભ અને અન્ય સ્ત્રોતોમાંથી આવક હેઠળ વર્ગીકૃત કરવામાં આવી છે.કલમ ૧૪એ એવી આવકના સંબંધમાં કરવામાં આવેલા ખર્ચ સાથે સંબંધિત છે જે કુલ આવકમાં સમાવિષ્ટ નથી અને જેને કરમાંથી મુક્તિ આપવામાં આવી છે.તેથી આવી મુક્તિ પ્રાપ્ત આવક પર કોઈ કર વસૂલવામાં આવતો નથી.આવકવેરાના કાયદામાં કલમ

૧૪એનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો જેથી તે સુનિશ્ચિત કરી શકાય કે સંબંધિત કરદાતા માટે કુલ આવકની ગણતરી કરતી વખતે આવી કરમુક્ત આવક પેદા કરવા માટે થયેલા ખર્ચને કપાત તરીકે મંજૂરી આપવામાં ન આવે.

૬. નાણાકીય અધિનિયમ, ૨૦૦૧ દ્વારા આવકવેરાના અધિનિયમમાં કલમ ૧૪એ રજૂ કરવામાં આવી હતી, જે ૦૧.૦૪.૧૯૬૨ થી પૂર્વલક્ષી અસર સાથે હતી. રાજસ્થાન સ્ટેટ વેરહાઉસિંગ કોર્પોરેશન વિ. સી. આઈ. ટી. ના કેસમાં આ અદાલતના ચુકાદા પછી નવી કલમ દાખલ કરવામાં આવી હતી. ઉપરોક્ત કલમમાં કરદાતા દ્વારા આવકના સંબંધમાં કરવામાં આવેલા ખર્ચની મંજૂરી આપવાની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે, જે તેમની કુલ આવકનો ભાગ નથી. જેમ કે જો કરપાત્ર વ્યક્તિ કરમુક્ત આવક મેળવવા માટે કોઈ ખર્ચ કરે છે, જેમ કે ઉધાર લીધેલા ભંડોળ માટે ચૂકવેલ વ્યાજ, કરમુક્ત આવક મેળવનારા કોઈ પણ વ્યવસાયમાં રોકાણ માટે, તો કરપાત્ર વ્યક્તિ આવા વ્યાજ અથવા અન્ય ખર્ચની કપાત માટે હકદાર નથી. જો કે આ જોગવાઈ ૦૧.૦૪.૧૯૬૨ થી પાછલી અસરથી રજૂ કરવામાં આવી હતી, પરંતુ પાછળથી નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૦૨ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી જોગવાઈ દ્વારા પૂર્વલક્ષી અસરને નિષ્ક્રિય કરવામાં આવી હતી, જેની અસર ૧૧.૦૫.૨૦૦૧ થી થઈ હતી, જે હેઠળ, કોઈપણ આકારણી વર્ષ માટે ફરીથી આકારણી, આકારણીમાં સુધારો કરવા પર પ્રતિબંધ મૂકવામાં આવ્યો હતો, મૂલ્યાંકન વર્ષ ૨૦૦૦-૨૦૦૧ સુધી, જ્યારે જોગવાઈ રજૂ

કરવામાં આવી હતી, ત્યારે કલમ ૧૪એ હેઠળ કોઈ મંજૂરી આપ્યા વિના. તેથી અગાઉના મૂલ્યાંકનોને અંતિમતા પ્રાપ્ત કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી. જેમ કે કલમ ૧૪એ હેઠળ મંજૂરી ન આપવાનો હેતુ બાકી મૂલ્યાંકન અને ૨૦૦૧-૨૦૦૨ થી શરૂ થતા મૂલ્યાંકન વર્ષોને આવરી લેવાનો હતો. એ નોંધવું જોઈએ કે અપીલની હાલની બેચમાં, અમે ૨૦૦૧-૨૦૦૨ થી શરૂ થતા મૂલ્યાંકન વર્ષો માટે અથવા બાકી મૂલ્યાંકન માટે કલમ ૧૪એ હેઠળ કરવામાં આવેલી મંજૂરી ન આપવા અંગે ચિંતિત છીએ.

૭. શરૂઆતમાં એ સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે અપીલકર્તાઓમાંથી કોઈ પણ કરદાતા બેન્કે બોન્ડ્સ, જમીનગીરીઓ અને શેરોમાં કરવામાં આવેલા રોકાણો માટે અલગ ખાતાઓ રાખ્યા ન હતા, જેમાં કરમુક્ત આવક મેળવવામાં આવે છે, જેથી મંજૂરી ન આપવી તે કરદાતા દ્વારા કરવામાં આવેલા વાસ્તવિક ખર્ચ સુધી મર્યાદિત રહી શકે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, ઉધાર લીધેલા ભંડોળ પર ચૂકવવામાં આવતા વ્યાજ જેવા કે જમીનગીરીઓ, બોન્ડ્સ અને શેરોમાં રોકાણ માટે ઉપયોગમાં લેવાતી થાપણો કે જેનાથી કરમુક્ત આવક મળે છે, તે હેતુ માટે જાળવવામાં આવેલા અલગ ખાતા સાથે સરળતાથી સંબંધિત ન હોઈ શકે. જ્યાં સુધી કરદાતાના ઓવરહેડ્સ અને અન્ય વહીવટી ખર્ચની વાત છે ત્યાં સુધી સ્થિતિ સમાન છે.

૮. કરમુક્ત આવક મેળવનારા રોકાણ માટે અલગ ખાતાઓની ગેરહાજરીમાં, આકારણી અધિકારીએ કરમુક્ત આવક મેળવવા માટે રોકાણ કરેલા ભંડોળને આભારી વ્યાજનો પ્રમાણસર અસ્વીકાર કર્યો હતો.આ અપીલમાં કરદાતાઓએ કરમુક્ત બોન્ડ્સ અને ડિવિડન્ડ આવકમાંથી વ્યાજ દ્વારા નોંધપાત્ર કરમુક્ત આવક મેળવી હતી, જે પણ કરમુક્ત છે.તે સ્પષ્ટ છે કે કરમુક્ત આવક મેળવવા માટે નોંધપાત્ર ખર્ચ કરવામાં આવે છે.કલમ ૧૪એ હેઠળ મંજૂરી ન આપવા માટે વાસ્તવિક ખર્ચના આંકડા ઉપલબ્ધ ન હોવાથી, આકારણી અધિકારીએ સંબંધિત વર્ષ માટે થાપણની સરેરાશ કિંમતનો ઉલ્લેખ કરીને પ્રમાણસર મંજૂરી ન આપવાનું કામ કર્યું હતું.સી. આઈ. ટી. (એ) મૂલ્યાંકન અધિકારી દ્વારા લેવામાં આવેલા દૃષ્ટિકોણ સાથે સંમત થયા હતા.

૯. આઈટીએટીએ સીઆઈટી(એ) વિરુદ્ધની કરદાતાની અપીલમાં, કરમુક્ત બોન્ડ્સ અને શેરમાં રોકાણ કરવા માટે કરદાતા દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાયેલા અલગથી ઓળખી શકાય તેવા ભંડોળની ગેરહાજરી પર વિચારણા કરી હતી, પરંતુ એવું શોધી કાઢ્યું હતું કે કરદાતા બેંક અવિભાજ્ય વ્યવસાય ધરાવે છે અને તેમના વ્યવસાયની પ્રકૃતિને ધ્યાનમાં લેતા, કરમુક્ત બોન્ડ્સ અને શેરમાં કરવામાં આવેલ રોકાણ તેથી વેપારી સ્ટોકની પ્રકૃતિનું ગણાશે.ત્યારબાદ આઈ. ટી. એ. ટી. એ નોંધ્યું કે કરદાતા બેંક પાસે વધારાના ભંડોળ અને અનામત છે જેમાંથી રોકાણ કરી શકાય છે.તદનુસાર, તેણે આકારણીકર્તાનો કેસ સ્વીકાર્યો કે રોકાણ માત્ર વ્યાજ અથવા ખર્ચ વહન ભંડોળમાંથી કરવામાં આવતું

નથી.પરિણામે, આઈ. ટી. એ. ટી. દ્વારા એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે ભંડોળની સ્પષ્ટ ઓળખની ગેરહાજરીમાં કલમ ૧૪એ હેઠળ મંજૂરી આપવાની બાંધધરી નથી.

૧૦. આઈ. ટી. એ. ટી. ના નિર્ણયને ઉચ્ચ અદાલતે તેમની અપીલમાં મહેસૂલ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી દલીલોને સ્વીકારીને ઉલટાવી દીધો હતો અને તે મુજબ એસેસી બેંક ઉચ્ચ અદાલતના નિર્ણયને પડકારવા માટે અમારી સમક્ષ છે જે કરદાતાની વિરુદ્ધ હતો.

૧૧. કાયદાની કલમ ૧૪એના અવકાશમાં અર્થઘટનની જરૂર પડશે, તેથી પેટા-કલમો (૨) અને (૩) સાથેની કલમ પરંતુક સાથે નીચે દર્શાવેલ છે:—

“૧૪એ. કુલ આવકમાં સમાવિષ્ટ ન હોય તેવી આવકના સંબંધમાં થયેલ ખર્ચ – (૧) આ પ્રકરણ હેઠળ કુલ આવકની ગણતરી કરવાના હેતુ માટે, કરદાતા દ્વારા આવકના સંબંધમાં કરવામાં આવેલ ખર્ચના સંદર્ભમાં કોઈ કપાતની મંજૂરી આપવામાં આવશે નહીં જે આ કાયદા હેઠળ કુલ આવકનો ભાગ નથી.

(૨) જો આકારણી અધિકારી, કરદાતાના હિસાબોને ધ્યાનમાં રાખીને, આ કાયદા હેઠળ કુલ આવકનો ભાગ ન બનતી આવકના સંબંધમાં આવા ખર્ચના

સંદર્ભમાં કરદાતાના દાવાની શુદ્ધતાથી સંતુષ્ટ ન હોય, તો આકારણી અધિકારી, નિર્ધારિત પદ્ધતિ અનુસાર, આવી આવકના સંબંધમાં થયેલા ખર્ચની રકમ નક્કી કરશે.

(૩) પેટા-કલમ (૨) ની જોગવાઈઓ એવા કેસના સંબંધમાં પણ લાગુ થશે કે જ્યાં કોઈ કરપાત્ર વ્યક્તિ દાવો કરે છે કે તેણે આ અધિનિયમ હેઠળ કુલ આવકનો ભાગ ન હોય તેવી આવકના સંબંધમાં કોઈ ખર્ચ કર્યો નથી:

પરંતુ આ કલમમાં સમાવિષ્ટ કંઈપણ આકારણી અધિકારીને કલમ ૧૪૭ હેઠળ પુનઃમૂલ્યાંકન કરવા અથવા આકારણી વધારવા અથવા પહેલાથી જ કરવામાં આવેલ રિફંડ ઘટાડવા અથવા કલમ ૧૫૪ હેઠળ કરદાતાની જવાબદારી વધારવાનો આદેશ પસાર કરવા માટે, ૧ એપ્રિલ, ૨૦૦૧ થી અથવા તે પહેલાં શરૂ થતા કોઈપણ આકારણી વર્ષ માટે સત્તા આપશે નહીં.”

૧૨. પેટા-કલમ (૨) અને (૩) ને નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૦૬ દ્વારા મુખ્ય વિભાગમાં ૦૧.૦૪.૨૦૦૭ થી અમલમાં મૂકવામાં આવી હતી.

૧૩. તેથી, પ્રશ્નનો જવાબ એ છે કે શું કલમ ૧૪એ, વિભાગને એવા કિસ્સાઓમાં કરમુક્ત આવક મેળવવા માટે કરવામાં આવેલા ખર્ચ પર મંજૂરી ન

આપવાની મંજૂરી આપે છે જ્યાં હાલના અપીલકર્તા જેવા કરદાતાઓ કરમુક્ત આવક મેળવવા માટે કરવામાં આવેલા રોકાણો અને અન્ય ખર્ચ માટે અલગ ખાતા રાખતા નથી.

૧૪. અમે શ્રી એસ. ગણેશ, શ્રી એસ. કે. બાગરિયા, શ્રી જહાંગીર મિસ્ત્રી અને શ્રી જોસેફ માર્કોઝને સાંભળ્યાં છે, જેઓ અપીલકર્તાઓ વતી હાજર રહ્યા હતા. શ્રી વિક્રમજીત બેનર્જી, વિદ્વાન એડિશનલ સોલિસિટર જનરલ અને શ્રી અરિજીત પ્રસાદ, પ્રતિવાદી/મહેસૂલ વતી વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ.

૧૫. અપીલકર્તાઓ દલીલ કરે છે કે બોન્ડ અને શેરમાં કરવામાં આવેલા રોકાણોને વ્યાજમુક્ત ભંડોળમાંથી કરવામાં આવ્યા હોવાનું માનવામાં આવે છે જે કરવામાં આવેલા રોકાણ કરતા નોંધપાત્ર રીતે વધુ હતા અને તેથી કરદાતા દ્વારા તેની થાપણો અને અન્ય ઉધાર પર ચૂકવવામાં આવતા વ્યાજને બોન્ડ અને શેર પર કરમુક્ત આવકના સંબંધમાં કરવામાં આવેલા ખર્ચ તરીકે ગણવામાં આવવું જોઈએ નહીં અને તેના પરિણામ રૂપે, કાયદાની કલમ ૧૪એ હેઠળ કોઈ અસ્વીકાર હોવો જોઈએ નહીં. બીજી બાજુ, મહેસૂલ માટેના વકીલ સી. આઈ. ટી. (એ) અને હાઈકોર્ટના તેમના કેસ રજૂ કરવાના તર્કનો ઉલ્લેખ કરે છે.

૧૬. જેમ જોઈ શકાય છે તેમ, કરદાતા વતીની દલીલને સી. આઈ. ટી.



(એ) અને હાઈકોર્ટ દ્વારા પણ મુખ્યત્વે આ આધાર પર નકારી કાઢવામાં આવી હતી કે કરદાતાએ તેમના વ્યાજમુક્ત ભંડોળને અલગ ખાતામાં રાખ્યું ન હતું અને આ રીતે બોન્ડ્સ/શેર મિશ્ર ખાતામાંથી ખરીદ્યા હતા.આ રીતે ઋણ/થાપણો પર ચૂકવવામાં આવેલા વ્યાજની પ્રમાણસર રકમ, બોન્ડ/શેર પર કરમુક્ત આવક મેળવવા માટે ખર્ચવામાં આવી હોવાનું માનવામાં આવતું હતું અને આવી પ્રમાણસર રકમને કાયદાની કલમ ૧૪એ લાગુ કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવી ન હતી.

૧૭. એવી પરિસ્થિતિમાં કે જ્યાં કરદાતા પાસે મિશ્ર ભંડોળ હોય (અંશતઃ વ્યાજ મુક્ત ભંડોળ અને અંશતઃ વ્યાજ ધરાવતા ભંડોળનું બનેલું હોય) અને તે મિશ્ર ભંડોળમાંથી ચુકવણી કરવામાં આવે છે, ત્યાં રોકાણ વ્યાજ મુક્ત ભંડોળમાંથી કરવામાં આવ્યું હોવાનું માનવામાં આવે છે.બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, મિશ્ર ભંડોળમાંથી કરવામાં આવતી ચુકવણીના સંદર્ભમાં, કરદાતા પાસે વિનિયોગનો અધિકાર છે અને ભંડોળના કયા ભાગમાંથી ચોક્કસ રોકાણ કરવામાં આવ્યું છે તે જણાવવાનો પણ અધિકાર છે અને મહેસૂલ માટે પ્રમાણસર આંકડાનો અંદાજ લગાવવાની મંજૂરી ન પણ હોય.આવી દરખાસ્ત સ્વીકારવા માટે, બોમ્બે હાઈકોર્ટના પ્રો. સીઆઈટી વિરુદ્ધ બોમ્બે ડાઇંગ અને એમએફજી કંપની લિમિટેડ કેસમાં આપેલા નિર્ણયનો સંદર્ભ લેવો મદદરૂપ થશે, જ્યાં કરદાતાની તરફેણમાં જવાબ હતો કે શું ટ્રિબ્યુનલ કાયદાની કલમ ૮૦એમ હેઠળ

મંજૂરી રદ કરવામાં વાજબી છે કે જ્યારે કરદાતાને ઉપલબ્ધ ભંડોળ વ્યાજમુક્ત અને લોન બંને હશે, ત્યારે કરવામાં આવેલ રોકાણ કરદાતા પાસે ઉપલબ્ધ વ્યાજમુક્ત ભંડોળમાંથી હશે, જો વ્યાજમુક્ત ભંડોળ રોકાણોને પહોંચી વળવા માટે પૂરતું હોય.બોમ્બે હાઈકોર્ટના ચુકાદાને પડકારતી મહેસૂલની પરિણામી એસએલપીને આ અદાલત દ્વારા યોગ્યતા અને વિલંબ બંનેના આધારે બરતરફ કરવામાં આવી હતી.બોમ્બે હાઈકોર્ટના કાયદાના ઉપરોક્ત પ્રસ્તાવની ગુણવત્તાની હવે નીચેની ચર્ચામાં પ્રશંસા કરવામાં આવશે.

૧૮. ઉપરોક્ત સંદર્ભમાં, આવકવેરા કમિશનર (મોટા કરદાતા એકમ) વિરુદ્ધ રિલાયન્સ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડ ૩ માં સમાન નિર્ણયનો ઉલ્લેખ કરવો યોગ્ય રહેશે જ્યાં આ કોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે સ્પષ્ટપણે ઠરાવ્યું હતું કે જ્યાં એવી હકીકત મળી છે કે કરદાતાને ઉપલબ્ધ વ્યાજમુક્ત ભંડોળ તેના રોકાણને પૂર્ણ કરવા માટે પૂરતું હતું, તો એવું માનવામાં આવશે કે રોકાણ આવા વ્યાજમુક્ત ભંડોળમાંથી કરવામાં આવ્યું હતું.

૧૯. એચડીએફસી બેંક લિમિટેડ વિરુદ્ધ આવકવેરા વિભાગના ડેપ્યુટી કમિશનર ૪ કેસમાં, કરદાતા એક શિડ્યુલ્ડ બેંક હતો અને તેમાં પણ કલમ ૧૪એ હેઠળ મંજૂરી રદ કરવાનો મુદ્દો હતો. આ કેસમાં, બોમ્બે હાઈકોર્ટે કેસને નવેસરથી નિર્ણય લેવા માટે ટ્રિબ્યુનલને રિમાન્ડ કરતી વખતે પણ (એક જ

કરદાતાના કેસમાં અલગ આકારણી વર્ષ માટે તેના પોતાના અગાઉના ચુકાદા પર આધાર રાખીને) અવલોકન કર્યું હતું કે, જો કરદાતા પાસે કરમુક્ત સિક્યોરિટીઝમાં રોકાણ સામે પૂરતું વ્યાજમુક્ત ભંડોળ હોય, તો એવી ધારણા છે કે કરમુક્ત સિક્યોરિટીઝમાં કરવામાં આવેલું રોકાણ, કરદાતા પાસે ઉપલબ્ધ વ્યાજમુક્ત ભંડોળમાંથી આવ્યું છે. આવી સ્થિતિમાં કાયદાની કલમ ૧૪એ લાગુ થશે નહીં. અન્ય ઉચ્ચ અદાલતો દ્વારા સી. આઈ. ટી. વિરુદ્ધ સુઝલોન એનર્જી, સી. આઈ. ટી. વિરુદ્ધ માઈક્રોલેબ્સ લિમિટેડ અને સી. આઈ. ટી. વિરુદ્ધ મેક્સ ઇન્ડિયા, પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી એસ. ગણેશે ઉચ્ચ અદાલતોના આ કેસોનો હવાલો આપતા વધુમાં ધ્યાન દોર્યું છે કે તે ચુકાદાઓએ અંતિમતા પ્રાપ્ત કરી છે. આ ચુકાદાઓ વાંચીને, અમારો વિચારશીલ અભિપ્રાય છે કે ઉચ્ચ અદાલતોએ મૂલ્યાંકનકારોની તરફેણમાં તેમના નિર્ણયોમાં કાયદાની કલમ ૧૪એના અવકાશનું યોગ્ય અર્થઘટન કર્યું છે.

૨૦. આ જ તર્ક લાગુ કરતાં, કાયદાની કલમ ૧૪એ હેઠળ, કરદાતાઓ દ્વારા વ્યાજમુક્ત ભંડોળનો ઉપયોગ કરીને બોન્ડ/શેરમાં કરવામાં આવેલા રોકાણ માટે મંજૂરી રદ કરવી કાયદેસર રીતે અસ્વીકાર્ય રહેશે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, જો સિક્યોરિટીઝમાં રોકાણ સામાન્ય ભંડોળમાંથી કરવામાં આવ્યું હોય અને કરદાતા પાસે કરમુક્ત સિક્યોરિટીઝમાં કરવામાં આવેલા રોકાણ કરતાં વધુ વ્યાજ-મુક્ત ભંડોળ ઉપલબ્ધ હોય, તો આવા કિસ્સાઓમાં, કલમ ૧૪એ

હેઠળ મંજૂરી રદ કરી શકાતી નથી.

૨૧. મહેસૂલ શ્રી અરિજિત પ્રસાદ વતી, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ એસએ બિલ્ડર્સ વિરુદ્ધ સીઆઈટીનો ઉદ્દેશ કરે છે જ્યાં આ કોર્ટે મિશ્ર ભંડોળમાંથી સિસ્ટર કન્સર્નને ધિરાણ કરાવેલા ભંડોળના સંબંધમાં મંજૂરી ન આપવાના મુદ્દા પર ચુકાદો આપ્યો હતો. એસએ બિલ્ડર્સનો મુદ્દો ૨૦૧૨ની એસએલપી (સી) નં. ૧૪૭૨૯માં એડિશનલ તરીકે શીર્ષક ધરાવતી આ અદાલતની મોટી બેન્ચ સમક્ષ વિચારણા માટે બાકી છે. સીઆઈટી વિ. ટ્યૂલિપ સ્ટાર હોટેલ્સ લિમિટેડ તેથી વકીલ દલીલ કરે છે કે જ્યારે મિશ્ર ભંડોળનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે ત્યારે મંજૂરી ન આપવાના મુદ્દા પર કોઈ અંતિમતા નથી. આ પાસા પર, આ મુદ્દો મોટી બેન્ચ સમક્ષ પેઝિંગ હોવાથી, આ બેન્ચ તરફથી ટિપ્પણીઓ યોગ્ય ન પણ હોઈ શકે. જો કે, તે જ સમયે એસએ બિલ્ડર્સ/ટ્યૂલિપ સ્ટાર હોટેલ્સ લિમિટેડની હાલની અપીલની હકીકતોને અલગ પાડવી જરૂરી છે. તે કિસ્સામાં, બહેન પેઢીને લોન આપવામાં આવી હતી જ્યારે અહીં એસેસી-બેંકોએ બોન્ડ્સ/સિક્યોરિટીઝમાં રોકાણ કર્યું છે. વાસ્તવિક સ્થિતિ અલગ અને અલગ છે અને તેથી મોટી બેન્ચ સમક્ષ પડતર મુદ્દાની વર્તમાન બાબતો માટે આ તબક્કે કોઈ અસર થવી જોઈએ નહીં.

૨૨. હાઈકોર્ટે અહીં આવકવેરા કાયદાની કલમ ૧૪એ હેઠળ કરમુક્ત

બોન્ડ/સિક્યોરિટીઝમાં કરવામાં આવેલા રોકાણોની હદ સુધી આકારણી અધિકારી દ્વારા કરવામાં આવેલી પ્રમાણસર મંજૂરીને સમર્થન આપ્યું હતું કારણ કે, મુખ્યત્વે કરદાતા દ્વારા અલગ ખાતું જાળવવામાં આવતું ન હતું. આ પાસા પર અમે કાયદા વિશે જાણવા માગીએ છીએ જે કરદાતાને અલગ ખાતા જાળવવા માટે ફરજ પાડે છે. જોકે, વિદ્વાન એએસજી સંતોષકારક જવાબ આપી શક્યા નહીં અને તેના બદલે હોન્ડા સિએલ પાવર પ્રોડક્ટ્સ લિમિટેડ વિરુદ્ધ ડીસીઆઇટી પર આધાર રાખ્યો અને દલીલ કરી કે તમામ મહત્વપૂર્ણ તથ્યો સંપૂર્ણપણે જાહેર કરવાની જવાબદારી કરદાતાની છે. ટાંકવામાં આવેલા ચુકાદામાં, જેમ કે જોઈ શકાય છે, મુખ્યત્વે આવકમાં ઘટાડાને ધ્યાનમાં રાખીને આકારણીને ફરીથી ખોલવા સાથે વ્યવહાર કરવામાં આવ્યો હતો. ફરીથી ખોલવા માટે વિભાગની દલીલ હતી કે કરદાતાએ કરમુક્ત ડિવિડન્ડ મેળવ્યું હતું અને આવી ડિવિડન્ડ આવક મેળવવા માટે વિવિધ વહીવટી ખર્ચનો દાવો કર્યો હતો અને જેને (સ્વીકાર્ય ન હોવા છતાં) ખર્ચ તરીકે મંજૂરી આપવામાં આવી હતી અને તેથી આવક આકારણીમાંથી બચી ગઈ હતી. આના પર અવલોકન કરવું પૂરતું હશે કે હોન્ડા સિએલ (ઉપરોક્ત) માં કાર્યવાહી મૂલ્યાંકનને ફરીથી ખોલવા સાથે સંબંધિત છે જ્યાં સંપૂર્ણ જાહેરાત કરવામાં આવી ન હતી. કરદાતાને આવકવેરા રિટર્ન ફાઇલ કરતી વખતે સંપૂર્ણ માહિતી પૂરી પાડવાની જવાબદારી ચોક્કસપણે હોય છે, પરંતુ કરદાતા પર તેના દ્વારા રાખવામાં આવેલા વિવિધ પ્રકારના ભંડોળ માટે અલગ ખાતા જાળવવાની કોઈ કાનૂની જવાબદારી નથી. કરદાતાને વિવિધ

પ્રકારના ભંડોળ માટે અલગ ખાતા જાળવવાની ફરજ પાડતી કોઈપણ કાનૂની જોગવાઈના અભાવે, વિદ્વાન એ. એસ. જી. દ્વારા ટાંકવામાં આવેલ ચુકાદો કરદાતા સામે મહેસૂલના દાવાને સમર્થન આપવા માટે કોઈ અરજી કરશે નહીં.

૨૩. હવે મેક્સોપ ઇન્વેસ્ટમેન્ટ લિમિટેડ વિરુદ્ધ સી. આઈ. ટી.માં થોડી વિગતવાર જાહેરાત કરવી યોગ્ય રહેશે.આ કેસ રસપ્રદ રીતે બંને પક્ષોના વકીલ દ્વારા વિશ્વાસપાત્ર છે.બેન્ચ માટે લખતા, ન્યાયમૂર્તિ ડૉ. એ. કે. સિકરીએ નીચેના શબ્દોમાં કાયદામાં કલમ ૧૪એનો સમાવેશ કરવાના ઉદ્દેશ્યની નોંધ લીધી:—

“૩.....આ કાયદાની કલમ ૧૪—એ પાછળનો હેતુ, કુલ આવકનો ભાગ ન હોય તેવી આવકના સંબંધમાં કરવામાં આવેલા ખર્ચમાં કપાતની મંજૂરી ન આપવાનો છે, તે સુનિશ્ચિત કરવાનો છે કે કરદાતાને બમણો લાભ ન મળે.એકવાર કોઈ ચોક્કસ આવકને કુલ આવકમાં સામેલ ન કરવામાં આવે અને તેને કરમાંથી મુક્તિ આપવામાં આવે, તો આવી આવક મેળવવા માટે થયેલા ખર્ચની કપાતનો લાભ આપવા માટે કોઈ વાજબી આધાર નથી.

કલમ ૧૪—એ (૧) નો વ્યાપ સમજાવતા નીચે મુજબ લખવામાં આવ્યું હતું:

“૪૧. પ્રથમ ઉદાહરણમાં, એ સ્વીકારવાની જરૂર છે કે કાયદાની કલમ ૧૪-એ (૧) મુજબ, તે ખર્ચની કપાતને મંજૂરી આપવાની જરૂર નથી જે કરદાતા દ્વારા "આવકના સંબંધમાં કરવામાં આવી છે જે આ અધિનિયમ હેઠળ કુલ આવકનો ભાગ નથી".સ્વયંસિદ્ધ રીતે, તે માત્ર તે જ ખર્ચ છે જે કુલ આવકમાં સમાવિષ્ટ આવકના સંબંધમાં કરવામાં આવ્યો છે જેને મંજૂરી આપવી જોઈએ નહીં.જો કરવામાં આવેલા ખર્ચને મુક્તિ આપવામાં આવેલી આવક સાથે કોઈ કારણભૂત જોડાણ ન હોય, તો આવા ખર્ચને દેખીતી રીતે કરમાંથી મુક્તિ આપવામાં આવેલી આવક સાથે સંબંધિત ગણવામાં આવશે નહીં અને આવા ખર્ચને વ્યવસાયિક ખર્ચ તરીકે મંજૂરી આપવામાં આવશે.અલગ રીતે કહીએ તો, આવા ખર્ચને અન્ય આવકના સંદર્ભમાં કરવામાં આવેલા ખર્ચ તરીકે ગણવામાં આવશે, જેને કુલ આવકના ભાગ તરીકે ગણવામાં આવશે.” અગાઉના કાયદાને વળગી રહીને, આ કોર્ટે પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટ દ્વારા સૂચવવામાં આવેલા પ્રભુત્વપૂર્ણ હેતુના સિદ્ધાંતને નકારી કાઢ્યો અને દિલ્લી હાઈકોર્ટ દ્વારા પ્રસ્તાવિત વ્યવસાય વિભાજ્ય હોય ત્યારે જ ખર્ચની વહેંચણીના સિદ્ધાંતને સ્વીકાર્યો.

અંતે સ્ટોક-ઇન-ટ્રેડ તરીકે રાખેલા શેરો પરના ખર્ચના મુદ્દાનો ચુકાદો આપતા, ન્યાયમૂર્તિ સિકરી દ્વારા નીચેના મુખ્ય અવલોકનો કરવામાં આવ્યા હતા:

“૫૦. એ ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ કે એવા કિસ્સાઓમાં કે જ્યાં શેર "સ્ટોક-ઇન-ટ્રેડ" તરીકે રાખવામાં આવે છે, તે મૂલ્યાંકનકર્તાની વ્યવસાયિક પ્રવૃત્તિ બની જાય છે કે તે શેરોમાં વ્યવસાયિક દરખાસ્ત તરીકે વ્યવહાર કરે.ડિવિડન્ડ મેળવવામાં આવે છે કે નહીં તે મહત્વનું નથી.હકીકતમાં, તે નસીબની વિચિત્રતા હશે કે જ્યારે રોકાણકાર કંપની ડિવિડન્ડ જાહેર કરે છે, ત્યારે તે શેર કરદાતા પાસે હોય છે, જોકે કરદાતાએ આખરે નફો મેળવવા માટે તે શેર વેચીને વેપાર કરવો પડે છે.તેથી અહીંની સ્થિતિ મેક્સોપ ઇન્વેસ્ટમેન્ટ લિમિટેડ [મેક્સોપ ઇન્વેસ્ટમેન્ટ લિમિટેડ વિરુદ્ધ સી. આઈ. ટી., ૨૦૧૧ એસ. સી. સી. ઓનલાઇન ડેલ જટપપ: (૨૦૧૨) ૩૪૭ આઈ. ટી. આર. ૨૭૨] જેવા કેસથી અલગ છે, જેમાં કરદાતા તે શેરો જાળવી રાખશે કારણ કે તે રોકાણકાર કંપની પર નિયંત્રણ જાળવી રાખવા માંગે છે.તે કિસ્સામાં, જ્યારે પણ રોકાણકાર કંપની દ્વારા ડિવિડન્ડ જાહેર કરવામાં આવે છે જે આવશ્યકપણે કરદાતા અને એકલા કરદાતા દ્વારા જ મેળવવામાં આવે છે.તેથી, તે શેરોમાં રોકાણ કરતી વખતે પણ, કરપાત્ર વ્યક્તિ જાણે છે કે તે ડિવિડન્ડની આવક પણ પેદા કરી શકે છે અને જ્યારે આવી ડિવિડન્ડની આવક પેદા થાય છે જે કરપાત્ર વ્યક્તિ દ્વારા મેળવવામાં આવશે.તેનાથી વિપરીત, જ્યાં શેર સ્ટોક-ઇન-ટ્રેડ તરીકે રાખવામાં આવે છે, તે જરૂરી પરિસ્થિતિ ન પણ હોઈ શકે.તેનો મુખ્ય હેતુ નફો મેળવવા માટે જ્યારે પણ શેરની કિંમત વધે ત્યારે તે શેરોને વેચવાનો હોય



છે."

ત્યારબાદ વિદ્વાન ન્યાયાધીશે કાયદાની કલમ ૧૪-એ (૨) ના સંદર્ભમાં નિયમોના નિયમ ટીની અસરને ધ્યાનમાં લીધી અને સ્પષ્ટતા કરી કે વિભાજનના સિદ્ધાંતને લાગુ કરતા પહેલા, મૂલ્યાંકન અધિકારીએ તે કિસ્સાઓમાં જ સુઓ મોટો અસ્વીકૃતિ પર સંતોષ નોંધવો જોઈએ જ્યાં મૂલ્યાંકનકર્તા દ્વારા વિભાજન કરવામાં આવ્યું હતું. આ ચુકાદાના હેતુ માટે નીચેની બાબતો સુસંગત છે:

૫૧. ....તે એવા કિસ્સાઓમાં હશે કે જ્યાં કરદાતાએ તેના વળતરમાં પોતે ફાળવણી કરી હોય પરંતુ એઓ ઉપરોક્ત ફાળવણીને સ્વીકારી રહ્યો ન હોય.તે સંજોગોમાં, તેણે આ અસર માટે તેના સંતોષની નોંધ કરવી પડશે....."

૨૪. ગોદરેજ એન્ડ બોયસ મેન્યુફેક્ચરિંગ કંપની લિમિટેડ વી. ડી. સી. આઈ. ટી. કલમ ૧૪એ મંજૂરી ન આપવા સાથે સંબંધિત અન્ય એક મહત્વપૂર્ણ ચુકાદો છે, જે વિચારણા લાયક છે.અહીં કરદાતાને રોકાણ કરવા માટે પૂરતા વ્યાજમુક્ત ભંડોળની પહોંચ હતી અને આ મુદ્દો ડિવિડન્ડની આવક મેળવવા માટેના ખર્ચને મંજૂરી ન આપવા સાથે સંબંધિત હતો, જે કરદાતાની કુલ આવકનો

ભાગ ન હતો.ન્યાયમૂર્તિ રંજન ગોગોઈએ ડિવિઝન બેન્ચ વતી અભિપ્રાય લખીને અવલોકન કર્યું હતું કે આવક કમાવવામાં થયેલા ખર્ચને મંજૂરી ન આપવા માટે, તે એક પૂર્વવર્તી શરત છે કે આવી આવક કરદાતાની કુલ આવકમાં સમાવિષ્ટ ન હોવી જોઈએ.આ અદાલતે તે મુજબ તારણ કાઢ્યું હતું કે કલમ ૧૪એ ની જોગવાઈઓને આકર્ષવા માટે, મુક્તિ આવક મેળવવા માટે કરવામાં આવતા આવા ખર્ચ સંબંધિત હકીકતનો પુરાવો જરૂરી છે.ન્યાયમૂર્તિ ગોગોઈના ચુકાદાનો સંબંધિત ભાગ નીચે મુજબ છે:

“૩૬. .... જે બાબતને નકારી શકાય નહીં તે એ છે કે કાયદાની કલમ ૧૪-એ (૧) ની જોગવાઈઓને આકર્ષવાની જરૂરિયાત એ હકીકતનો પુરાવો છે કે જે ખર્ચની મંજૂરી/કપાત કરવાની માંગ કરવામાં આવી હતી તે વાસ્તવમાં ડિવિડન્ડની આવક મેળવવા માટે કરવામાં આવ્યો હતો.”

૨૫. હવે બીજા પાસા પર આગળ વધતા, એવું જોવા મળે છે કે સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ ડાયરેક્ટ ટેક્સિસ (સીબીડીટી) એ પરિપત્ર નંબર બહાર પાડ્યો હતો. ૨૦૧૫ની ૧૮ની તારીખ ૦૨/૧૧/૨૦૧૫ હતી, જેણે વિશ્લેષણ કર્યું હતું અનં. પછી સમજાવ્યું હતું કે બેંક દ્વારા રાખવામાં આવેલા તમામ શેર અનં. જામીનગીરીઓ કે જે વૈધાનિક લિક્વિડિટી રેશિયો જાળવવા માટે ખરીદવામાં આવતા નથી, તે તેના સ્ટોક-ઇન-ટ્રેડ છે અનં. તેમાંથી ઉદ્ભવતા રોકાણો અનં. આવક બેંકિંગના વ્યવસાયનં. આભારી છે.આ પરિપત્ર સી.આઈ.ટી.

વિરુદ્ધ નવાંશહર સેન્ટ્રલ કોઓપરેટિવ બેંક લિમિટેડના કેસ પછી જારી કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં આ કોર્ટે ઠરાવ્યું હતું કે બેંકિંગ કંપની દ્વારા કરવામાં આવેલા રોકાણ તેમના બેંકિંગ વ્યવસાયનો એક ભાગ છે.તેથી આવા રોકાણો દ્વારા મેળવેલી આવક વ્યવસાયના નફા અને લાભ શીર્ષક હેઠળ આવશે.પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટે, પ્રો. સીઆઈટી વિરુદ્ધ સ્ટેટ બેંક ઓફ પંજાબના કેસમાં, સીબીડીટી પરિપત્રની જાહેરાત કરતી વખતે, યોગ્ય રીતે તારણ કાઢ્યું હતું કે બેંક દ્વારા રાખવામાં આવેલા શેર અને સિક્યોરિટીઝ સ્ટોક ઇન ટ્રેડ છે, અને આવા શેર અને સિક્યોરિટીઝ પર પ્રાપ્ત થતી બધી આવકને વ્યવસાયિક આવક ગણવી જોઈએ.તેથી જ કલમ ૧૪એ આવી આવક તરફ આકર્ષાય નહીં.

૨૬. અહીંની પરિસ્થિતિ પર પાછા ફરીને, મહેસૂલ એ દલીલ કરતું નથી કે પરિપત્રમાં જણાવ્યા મુજબ, વૈધાનિક તરલતા ગુણોત્તર (એસ. એલ. આર.) જાળવવા માટે એસેસી બેંકોએ જામીનગીરીઓ રાખી હતી.આ સ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખીને, જ્યારે એવું કોઈ તારણ ન મળે કે કરદાતાઓનું રોકાણ સંબંધિત શ્રેણીનું છે, ત્યારે અપીલકર્તાઓ સામે ઉપરોક્ત પરિપત્રમાંથી કરવેરાની અસર ઊભી થશે નહીં.

૨૭. ઉપરોક્ત ચર્ચા અને ટાંકવામાં આવેલા ચુકાદાઓ આ કોર્ટને એ નિષ્કર્ષ પર આવવાની સલાહ આપે છે કે આવકવેરા કાયદાની કલમ ૧૪એ

હેઠળ, કરમુક્ત બોન્ડ/સિક્યોરિટીઝમાં કરવામાં આવેલા રોકાણો માટે વ્યાજની પ્રમાણસર મંજૂરી રદ કરવી જરૂરી નથી, જે કરદાતા બેંકોને એવી પરિસ્થિતિઓમાં કરમુક્ત ડિવિડન્ડ અને વ્યાજ આપે છે જ્યાં કરદાતા પાસે ઉપલબ્ધ વ્યાજમુક્ત પોતાના ભંડોળ તેમના રોકાણો કરતાં વધી જાય છે.આ નિષ્કર્ષ સાથે, અમે મૂલ્યાંકનકારોની તરફેણમાં વિદ્વાન આઈ. ટી. એ. ટી. દ્વારા લેવામાં આવેલા દૃષ્ટિકોણ સાથે નિઃસંકોચ સંમત છીએ.

૨૮. ઉપરોક્ત નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શકાય છે કારણ કે મંજૂર ન કરાયેલ ખર્ચ અને મુક્તિ આવકની કમાણી વચ્ચે જોડાણ સ્થાપિત થયું નથી.અગાઉ નોંધ્યા મુજબ પ્રતિવાદીઓ તેમની દલીલને સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયા છે કે કરદાતાએ અલગ ખાતા જાળવવા જરૂરી હતા.આકારણી કરનાર પર આવી જવાબદારી દર્શાવવા માટે હોન્ડા સીએલ (ઉપરોક્ત) પર તેમની નિર્ભરતા પહેલેથી જ નકારી કાઢવામાં આવી છે.મહેસૂલ માટેના વિદ્વાન વકીલ કોઈ પણ વૈધાનિક જોગવાઈનો સંદર્ભ આપવામાં નિષ્ફળ ગયા છે જે કરદાતાને અલગ ખાતાઓ જાળવવા માટે ફરજ પાડે છે જે પ્રમાણસર મંજૂરીને યોગ્ય ઠેરવી શકે છે.

૨૯. ઉપરોક્ત સંદર્ભમાં, એડમ સ્મિથના તેમના મૌલિક કાર્ય-દા વેલ્થ ઓફ નેશન્સમાં નીચેની વાત યોગ્ય રીતે ટાંકવામાં આવી શકે છે:

“દરેક વ્યક્તિએ જે કર ચૂકવવો પડે છે તે નિશ્ચિત હોવો જોઈએ અને મનસ્વી ન હોવો જોઈએ.ચુકવણીનો સમય, ચુકવણીની રીત, ચૂકવણી કરવાની રકમ, યોગદાન આપનાર અને દરેક અન્ય વ્યક્તિ માટે સ્પષ્ટ અને સ્પષ્ટ હોવી જોઈએ.”

૧૮મી સદીના અર્થશાસ્ત્રીએ જે કહ્યું હતું તેનો પડઘો પાડતા, અહીં અવલોકન કરવાની જરૂર છે કે કરવેરાની વ્યવસ્થામાં ધારણા માટે કોઈ જગ્યા નથી અને કંઈપણ ગર્ભિત ગણી શકાય નહીં.વ્યક્તિ અથવા કોર્પોરેટને જે કર ચૂકવવો પડે છે, તે કરદાતા માટે આયોજનની બાબત છે અને સરકારે મહત્તમ પાલન હાંસલ કરવા માટે તેને અનુકૂળ અને સરળ રાખવાનો પ્રયાસ કરવો જોઈએ.જેમ સરકાર કરવેરાને ટાળવા માંગતી નથી તેવી જ રીતે કરવેરાની એવી વ્યવસ્થા તૈયાર કરવાની જવાબદારી પણ સરકારની છે કે જેના માટે કોઈ વિષય બજેટ બનાવી શકે અને યોજના બનાવી શકે.જો આ વચ્ચે યોગ્ય સંતુલન પ્રાપ્ત થાય, તો આવક પેદા કરવા પર સમાધાન કર્યા વિના બિનજરૂરી મુકદ્દમા ટાળી શકાય છે.

૩૦. ચાલુ ચર્ચાને ધ્યાનમાં રાખીને, આ અપીલમાં ઘડવામાં આવેલા મુદ્દાનો જવાબ મહેસૂલ વિરુદ્ધ અને કરદાતાની તરફેણમાં આપવામાં આવે છે.મૂલ્યાંકનકર્તાઓ દ્વારા કરવામાં આવેલી અપીલને તે મુજબ મંજૂરી આપવામાં

આવે છે, જેમાં ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ આપવામાં આવતો નથી.

અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવે છે.

*This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.*

=====

**અસ્વીકરણ:** સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

**DISCLAIMER:** The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====